

Tervetuloa liito-oravawebinaariin!

8:30-9:40

Tervetuliaissanat ja esitykset

9:40-10:30

Keskustelu

- Esitysten osio tallennetaan.
- **Pidäthän oman videon ja mikrofonin mykistettynä**
- Kysymyksiä? Kirjoita tekstikenttään: niihin vastataan keskustelun aikana.

Liito-oravan lajihavaintotieto ja sen hyödyntäminen metsien käytössä: tietojärjestelmät, vastuulliset viranomaiset ja keskeiset neuvot

Osa 2/2: Neuvonta, suojeluvaihtoehdot ja katsaus oikeustapauksiin

Liito-orava-LIFE-hankkeen tuottama tietopaketti
Helmikuu 2023

Liito-oravan lajihavaintotieto ja sen hyödyntäminen metsien käytössä: tietojärjestelmät, vastuulliset viranomaiset ja keskeiset neuvot

- Liito-orava-LIFE-hankkeen kokoaman tietopaketin tavoite on antaa hyvä käsitys liito-oravan lajihavaintotiedosta ja mistä voi kysyä neuvoa
- Tietopaketti on jaettu kahteen webinaariin:
  - Osa 1: Lainsäädäntö, liito-oravan lajihavaintotieto sekä keskeiset viranomaiset ja toimijat (7.2.2023)
  - **Osa 2: Neuvonta, suojeluvaihtoehdot ja katsaus oikeustapauksiin (14.2.2023)**
- Webinaarit on suunnattu metsissä toimiville ja metsäsuunnittelua tekeville metsäasiantuntijoille, lajihavaintotietoa hyödyntäville asiantuntijoille sekä maanomistajille

Apua käytännön arkeen

- **Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa.** Ympäristöministeriön kirje kaavoittajille
- **Liito-oravan huomioiminen metsänkäytön yhteydessä. Neuvontamateriaali**

- Liito-orava-LIFE-hankkeessa tuotettua havainnollistavaa materiaalia:
  - **Liito-orava. Tietoa lajista ja kartoituksesta**
  - **Liito-oravatietoa kartoitukseen ja metsän käytön suunnitteluun. Etäkoulutusaineisto**
  - **Liito-oravan huomioiminen kaupunkisuunnittelussa - Hyvien käytäntöjen opas**

  - **Koulutuspaketti liito-oravan huomioimiseksi talousmetsissä = tulossa maaliskuussa 2023**

(Löytyvät netistä hakusanoilla, linkkejä myös tämän diapaketin lopussa.)

Liito-orava-LIFE-hankkeen tavoite on parantaa liito-oravan suojelutasoa Euroopassa

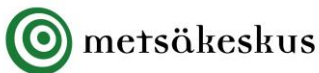
- Tiedon saatavuus on yksi keino edistää liito-oravan huomioimista metsien käytön suunnittelussa
- Webinaareista vastaavat Varsinais-Suomen ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus (Lajitietokeskus), Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK sekä Metsähallituksen Luontopalvelut. Myös muut hankekumppanit ovat kommentoineet koostetta.
- Liito-orava-LIFE-hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

Liito-oravaan liittyvistä asioista vastuussa olevat organisaatiot kertovat webinaareissa roolinsa mukaisista asioista

- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus eli ELY-keskus valvoo viranomaisena luonnonsuojelulain noudattamista Suomessa ja neuvoo liito-oravaan liittyvissä kysymyksissä.

- Suomen metsäkeskus valvoo viranomaisena metsälain noudattamista Suomessa, ja välittää huomioitavia lajihavaintoja sisältävät metsänkäyttöilmoitukset ELY-keskukselle.

- Lajitietokeskus on osa Luonnontieteellistä keskusmuseo Luomusta, ja sen lajihavaintojärjestelmässä ylläpidetään ja kehitetään tietovarantoja ja niiden saatavuutta.

- Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry toimii metsänomistajien edunvalvojana.

- Metsähallitus Luontopalvelut vastaa valtion suojelualueista ja koordinoi Liito-orava-LIFE-hanketta.

Osa 2. Ohjelma

Aika	Aihe	Esittäjä ja organisaatio
8:30-8:40	Tervetuloa ja katsaus webinaarin ohjelmaan	Eija Hurme, projektipäällikkö, Metsähallitus Luontopalvelut
8:40-9:00	Liito-oravia koskeva neuvonta, korvaukset ja pitkäaikainen suojelu	liro Ikonen, ylitarkastaja, Varsinais-Suomen ELY-keskus
9:00-9:20	Metsään.fi-palvelu, neuvonta ja määräaikainen suojelu	Inna Salminen, luonnonhoidon asiantuntija, Suomen metsäkeskus
9:20-9:40	Katsaus liito-oravaan liittyviin oikeustapauksiin	Markus Nissinen, ympäristöasiantuntija, MTK ry
9:40-10:30	Keskustelua	Eija Hurme, projektipäällikkö, Metsähallitus Luontopalvelut

ELY-keskus

Liito-oravia koskeva neuvonta, korvaukset ja pitkäaikainen suojelelu

Varsinais-Suomen ELY-keskus
Ylitarkastaja Iiro Ikonen
14.02.2023

Kuva: Iiro Ikonen
Liito-orava Köyliön asemakaava-alueella

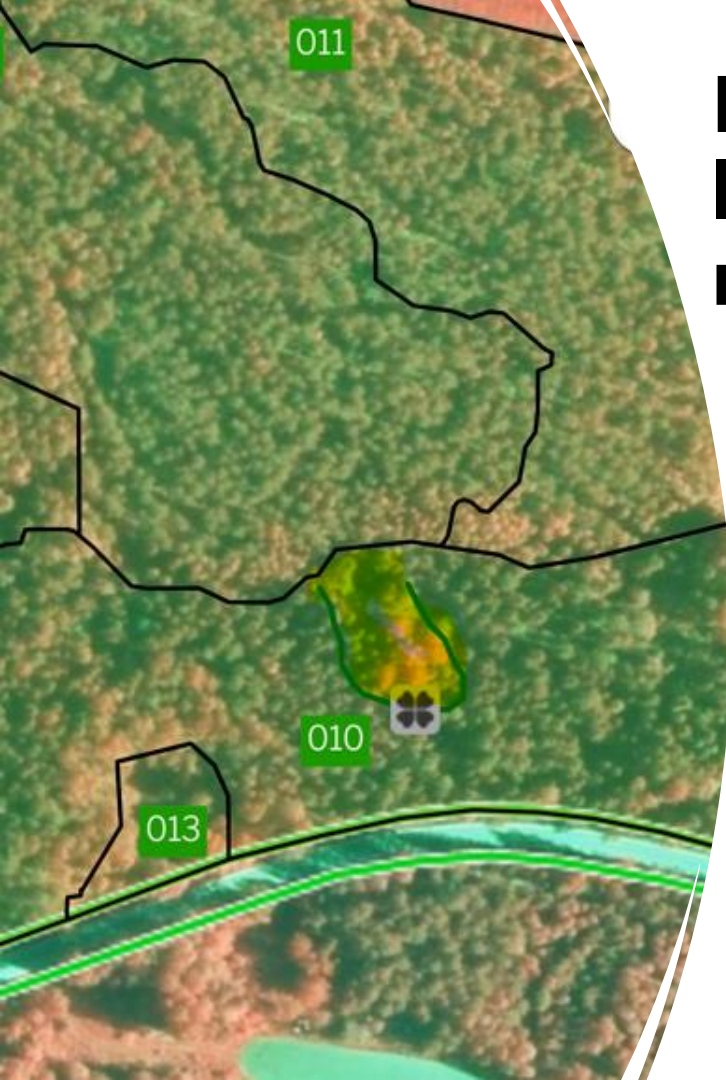

Neuvontaa monenlaista

- Metsänkätöilmoitusten yhteydessä ympäristöhallinnon varmentamat liito-oravahavainnot tilan hakkuualueella 100m bufferilla > ilmoitus ELY-keskukseen
- ELY-keskukset neuvovat/ohjaavat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyskiellon noudattamisessa, ei enää rajausmenettelyä 15.04.2016 jälkeen. Usein sähköpostitse annettavassa lausunnossa viittaus Tapion ohjeeseen ja korostetaan maanomistajan, hakkuuoikeuden haltijan ja puun korjuusta vastaavan tahon omaa vastuuta. Suunnitteluvastuu hakkuuilmoituksen jättäjällä.
- Muutetaan toisinaan metsänkäsittelytoimia tai sovitaan suojelusta. Avohakkuiden osalta pyydetään usein tarkastamaan nykytilanne, jättämään järeät haavat tms. Maastokäynteihin rajoitetut mahdollisuudet.
- Liito-oravan suojelun haasteena metsätaloustoimien osalta on mm. olemassa olevan tiedon huomiointi, Etelä-Suomen pirstaleinen maanomistus (kulkuyhteydet), lajin helpomman havaitsemisen lyhyt aikaikkuna, asenteet, resurssit, epätietoisuus vanhojen havaintopaikkojen tilasta...

Kuva: Iiro Ikonen
Liito-oravan jätöksiä Kiikalan Kultalähteellä

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan rajauksen neuvontaa

- Notkelmakohta kuviolla 10, joka rajautui käsittelemättömään alueeseen sen pohjoispuolella. ELY-keskuksen maastokäynti 2 kertaa parin vuoden välein (Ikonen-maanomistaja + Ikonen-maanomistaja-hakkuuoikeuden haltija). Maanomistaja pohti ensin METSO-suojelua, mutta ei lähtenyt tällä kertaa.
- Alueelle tehtiin maastokäynti xx.xx.2022, jonka yhteydessä rajattiin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka. Alue rajattiin GPS:llä ja puusto nauhoitettiin liitteen rajauksen mukaisesti (vihreä kuvio tekstin 010 yläpuolella), niin että sekapuustoinen (mänty, kuusi, haapa) harvennushakkuukuvioon rajautuva alue jätettiin koskemattomaksi. Alueella on useita järeitä haapoja ja kolohaapa. Liito-oravahavaintoja v. 2020 ja 2021. Jätöksiä ei havaittu v. 2022.
- Myös väliaikaisesti tyhjillään olevat lisääntymis- ja levähdyspaikat tulee turvata

Lähes aina edetään sopimalla

- Uuden luonnonsuojelulain korvaussäännös (111 §) Maanomistajalla oikeus saada valtiolta täysi korvaus, jos liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämis- ja heikentämiskiellosta aiheutuu merkityksellistä haittaa. Se onko haitta katsottava merkitykselliseksi, arvioidaan tilanteesta riippuen aina tapauskohtaisesti. Haitasta on suoritettava täysi korvaus.
- Alueen omistaja voi panna korvaushakemuksen vireille maanmittauslaitokselle tehtävällä hakemuksella jos korvauksesta tai suojelun muusta vaihtoehdoisesta toteuttamistavasta ei ole voitu sopia.

Kuva: Iiro Ikonen
Liito-oravan elinympäristö Porin Ruosniemessä

Neuvontaa monenlaista

- ELY ottaa kantaa kaavojen ja lupahankkeiden luontodirektiivilajien selvityksiin (lisääntymis- ja levähdyspaikat, ruokailualueet, kulkukäytävät). Liito-oravan selvitystarve varsin hyvin tiedossa, tietojen ajantasaisuus/päivittäminen nousee esiin usein.
- ELY –keskukset neuvovat vapaaehtoisen suojelun kysymyksissä, alueiden ennallistamisessa ja hoidossa ja mm. uusien inventointimenetelmien käyttöön otossa.

Kuva Iiro Ikonen
Pikkuapollon toukkia etsimässä, Halikko Myllyoja

Poikkeusluvut

- Uusi luonnonsuojelulaki tulee voimaan 01.06.2023. Luontodirektiivin poikkeusluvan edellytykset kirjoitettu nyt lakiin.
- Uusi luonnonsuojelulaki 78§ tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei saa heikentää.
- Uusi luonnonsuojelulaki 83§ Poikkeus eliölajien suojelua koskevista säännöksistä. Lupa poiketa luontodirektiivin liitteen IVa suojelusta varsin tiukka.

Edellä 78§ mainitun (suotuisa suojelutaso) lisäksi poikkeamisen edellytyksenä on ettei ole muuta tyydyttävää ratkaisua ja että poikkeus on tarpeen...

1) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi tai luontotyyppien säilyttämiseksi;

2) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta tai vesistöjä taikka muuta omaisuutta;

3) kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista taikka muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;

4) näiden eliölajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- tai uudelleenistuttamistarkoituksessa taikka näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen.

Lupa annetaan määräaikaisena ja se voi olla voimassa enintään kymmenen vuotta kerrallaan.

Lupapäätökseen voidaan liittää ehtoja, joita hakijan on noudatettava toiminnasta suoje-luarvoille aiheutuvien haittojen välttämiseksi tai rajoittamiseksi. Ehdot voivat sisältää ajallisia tai alueellisia rajoituksia tai muita velvoitteita.

Jos hanke tai toimenpide, jota varten lupa on myönnetty, siirtyy toiselle, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen.

Poikkeuslupia

Kulta-orava, VARELY/167/07.01/2010, Huittisten kultakaivoksen avolouhoksen reunalta poistettiin pesäpuu. Lievennystoimina pöntötystä. Perusteena yleinen etu. ELY ei antanut lupaa, HO palautti, ELY antoi luvan.

KESELY/1635/2015 ja POSELY/2156/2021, Sairaala-alueiden laajentuminen/puiden kaataminen. Perusteena kansanterveys ja yleinen etu.

KESELY/1790/2021 Seminaarimäen puuroportti. Puita katkennut autojen päälle. Puiden kaatamiselle yleistä turvallisuutta koskeva syy. Lieventävänä toimena puustoistutuksia. Kuva ohessa.

Kuva 1. Maastokatselmuksella 17.11.2021 käsitellyt puut. Vihreällä tähdellä ja numerolla 3 on merkitty vaahtera, jossa on liito-oravan pönttö. Hakemus koskee kuusiaitaa numerolla 1 ja neljän kuusen ryhmää numerolla 2. Kiinteistörajat mustalla.

METSO ja Varsinais-Suomen ELY-keskus

- Osto valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin tai yksityisen suojelualueen perustaminen (YSA). Alueelle sovitaan rauhoitusmääräykset.
- Em. kahdessa (osto, YSA) korvataan yksityiselle mo:lle alueen **metsätaloudellinen käypä arvo yksityisille verovapaana, ostossa myös maapohja**. Kokonaisarvon korjaus. Korvaus/kauppahinta on suojelua toteutettaessa **verovapaata**.
- Määräaikainen 20 vuoden rauhoitus vain erityisen perustelluista syistä, korvaus alhaisempi.
- Rahoitus ollut sujuvaa, jononmuodostusta. Esim. Satakunnassa yli 80 kohdetta ehdolle toissa vuonna. Valtakunnallinen tavoite 96 000 hehtaaria saataneen täyteen v.2025
- **Pysyvän Metso-suojelun yhteydenotot alueellisen ELY-keskuksen kirjaamoon** > luonnontieteellisten kriteerien täyttyminen > alueen rauhoituskorvauksesta tai kauppahinnasta sopiminen

Liito-oravia METSO-alueilla

- Liito-oravien METSO-elinympäristöt vaihtelevat: usein boreaaliset luonnonmetsät, vesistöjen lähimetsät, lehdot ja luontotyyppien mosaiikit
- Pysyvään suojeluun lahoppuustoisten kangasmetsien erilliset kohteet mielellään yli 4 ha (YM:n ohjauskirje), lehtokohteet ja pienvesikohteet voivat olla pieniäkin
- Luonnontieteellisten METSO-kriteerien täyttyessä ehdotetaan toisinaan pysyvää tai määräaikaista suojelua metsänkayttöilmoitusten kautta tulleille liito-oravakohteille.

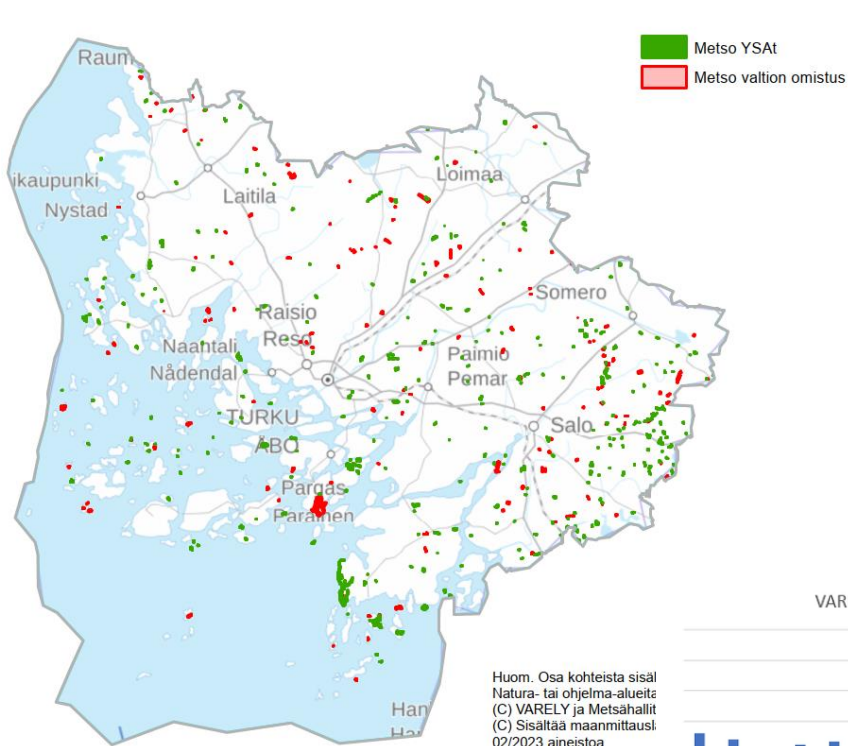
Liito-oravien elinpiirien alueella usein muita luontoarvoja

- Muu huomionarvoinen lajisto, mm. direktiivilajit, uhanlaiset ja silmälläpidettävät lajit lisäävät kohteen METSO-arvoa

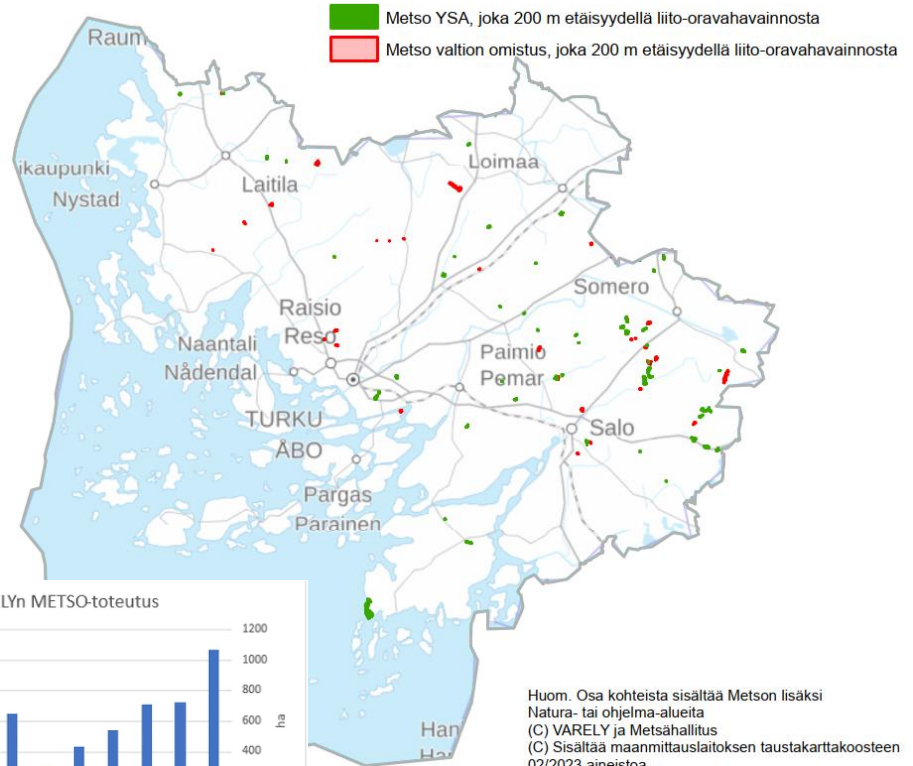

Kuvat Iiro Ikonen,
Haapariippusammal, Loimaa
Raidankeuhkojäkäkä Somero Yrttikorpi
Korpihohtosammal Somero Karaten puro
Taimen, Salo Perniö Kosken kartano

Varsinais-Suomen METSO-alueet ja METSO-alueet joissa liito-oravan havaintoja

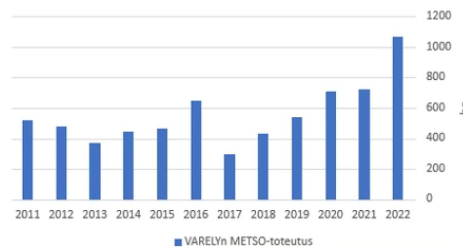

Huom. Osa kohteista sisäl-
 Natu- tai ohjelma-alueita
 (C) VARELY ja Metsähallit
 (C) Sisältää maanmittausl
 02/2023 aineistoa

Huom. Osa kohteista sisältää Metson lisäksi
 Natu- tai ohjelma-alueita
 (C) VARELY ja Metsähallitus
 (C) Sisältää maanmittauslaitoksen taustakarttakoosteen
 02/2023 aineistoa

VARELYn METSO-toteutus

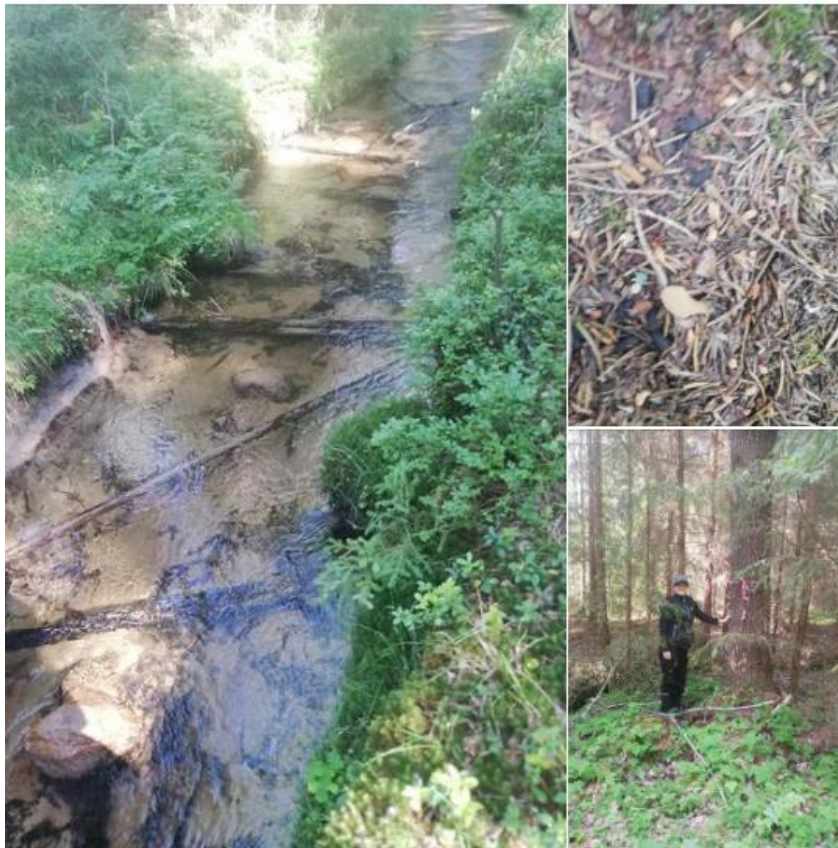

Iiro Ikonen

24. kesäkuu 2020 · 🌐

Kankaanpään Pukanluoman sivupurolla käytin maanomistajan ja metsänhoitoyhdistyksen kanssa. Löysin uuden liito-orava paikan alueelta. Maanomistaja päätti ottaa kohteen pysyvään suojeluun. Upeaa. Freshabit-hanke oli tehnyt purossa vesistökuunnostusta taimenen elinolosuhteiden parantamiseksi.

Iiro Ikonen

1. kesäkuu 2022 · 🌐

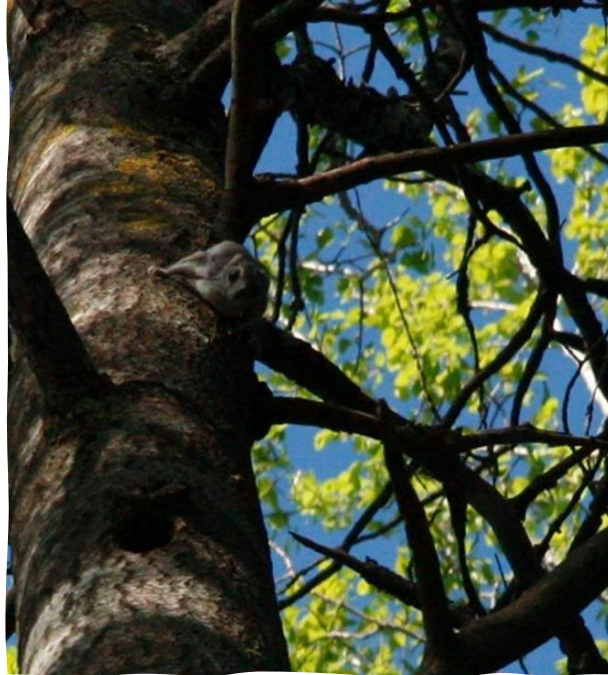
Maanomistajan ja mhy:n kanssa maastossa Kankaanpäässä. Taimenia, majavia ja liito-orava. Sovittiin 15 ha pysyvän suojelun Metso-tarjouksesta.

Haasteellisia neuvonta- ja valvontakäyntejä?

Maanomistajien kanssa pääsääntöisesti ei ongelmia - ei myöskään kuvakyltin kohteessa.

Kiitos!

Kuvat: Iiro Ikonen

Liito-oravan elinympäristö Suomensjärvellä
Liito-orava ja maanomistaja kohtasivat Kuusjoella
Liito-oravan elinympäristö Rekijoella

Suomen metsäkeskus

Suomen metsäkeskus

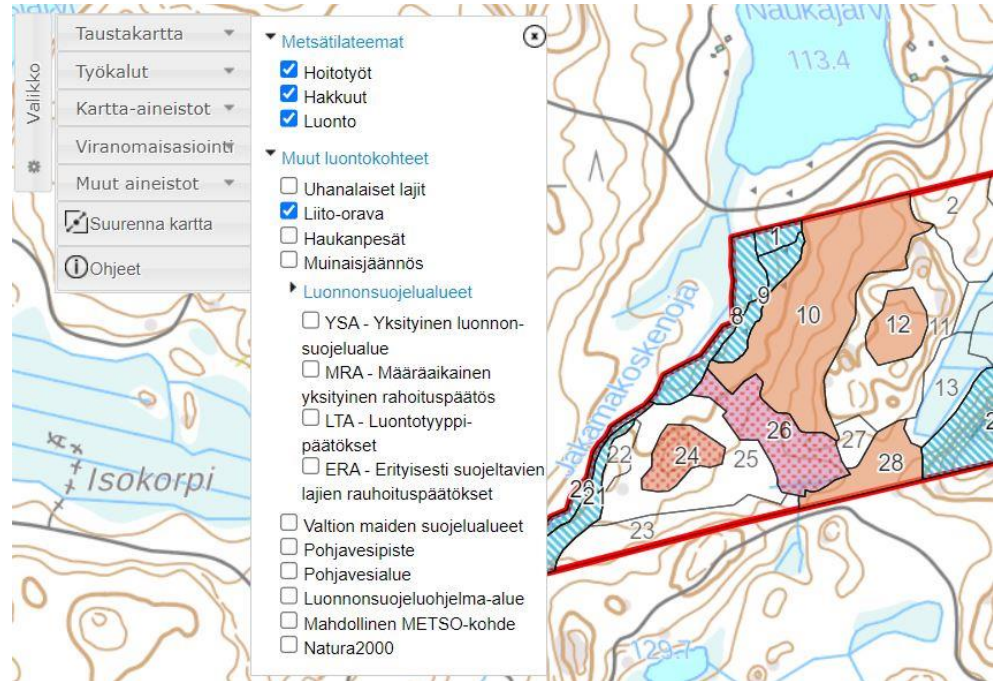
Metsään.fi-palvelu, neuvonta ja ympäristötuki

Inna Salminen, luonnonhoidon asiantuntija

Miten tarkistan oman metsätilani viranomaisen tiedossa olevat liito-oravahavainnot?

- Liito-oravahavainnot Metsään.fi-palvelussa:

- Uhanalaiset lajit
- Liito-orava
- Pohjavesipiste
- Muinaisjäännös

Metsäkeskus tarjoaa maanomistajille neuvontaa

- **Metsäkeskus ei tee liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan rajausta**, mutta neuvoo tarvittaessa maanomistajia yleisesti liito-oravametsien käsittelyssä ja luonnonhoidossa
  - Liito-oravan tarvitsemat metsän rakennepiirteet
  - Liito-oravametsän hakkuussa huomioitavat asiat
  - Vapaaehtoisen suojelun vaihtoehdot

Ympäristötuki – 10 vuoden määräaikainen suojele liito-oravakohteella

- Liito-oravametsissä vapaaehtoinen suojele voi olla vaihtoehto hakkuulle, jos metsässä on myös muita luontoarvoja
- 10 vuoden ympäristötuki on Metso-ohjelman määräaikaista suojeleä
- Ympäristötuki soveltuu pienialaisille kohteille ja sitä voidaan myöntää
  1. Metsälain erityisen tärkeille elinympäristöille
  2. Metso-ohjelman mukaisille elinympäristöille
- Kohteen puustoa ei saa käsitellä metsänhoidollisin toimenpitein sopimuksen voimassaoloaikana

Minkälaiset liito-oravan elinympäristöt voivat sopia ympäristötukialueiksi?

Metsälain 10§:n mukaiset ja Metso I- ja joissain tapauksissa II-luokan runsaspuustoiset elinympäristöt:

Pienvesien lähiympäristöt, lehtolaikut, korvet, puustoiset luhdet, jyrkänteiden alusmetsät

- **EI PÄÄSÄÄNTÖISESTI RAHOITETA:** Vähäpuustoiset suot, harvapuustoiset kalliot, hietikot, kivikot ja louhikot

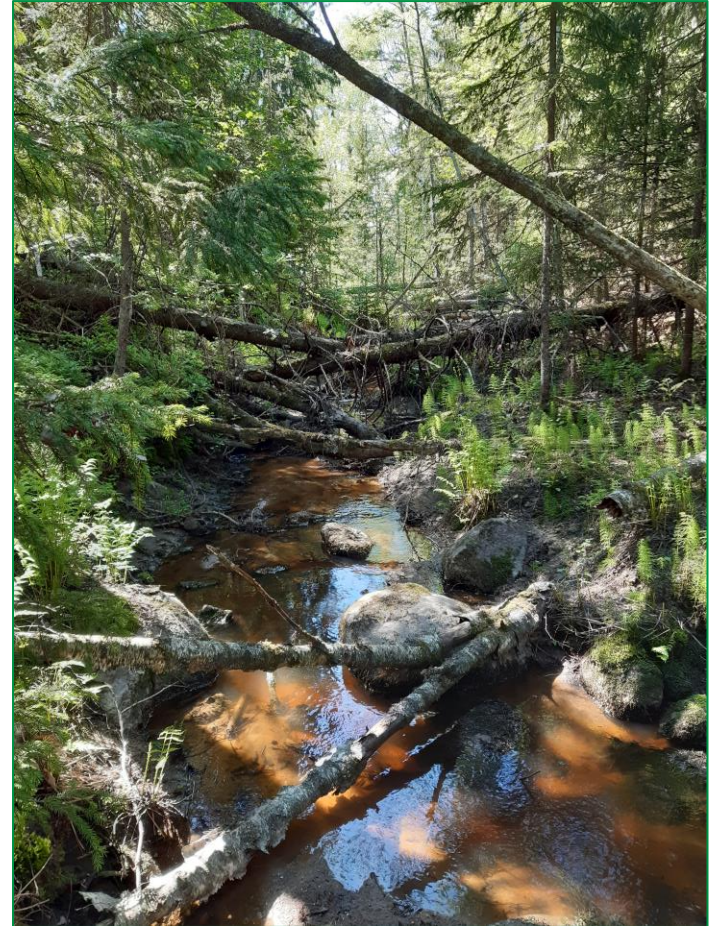

Metso-ohjelman **I-luokan** lehdot, runsaslahopuustoiset kangasmetsät, korvet, vesistöjen lähimetsät, tulvametsät ja metsäluhdet

Metso-ohjelman **II-luokan** lehdot, korvet, pienvesien lähimetsät ja muut puustoiset elinympäristöt, jotka liittyvät lakikohteeseen, Metso I-luokan kohteeseen tai muuhun suojelualueeseen, tai joiden tilaa parannetaan luonnonhoitotöillä

- Ympäristötuella korvataan alueen hakkuuarvon menetystä
- Korvaus muodostuu pienestä pinta-
alakorvauksesta ja puustokorvauksesta
  - Puustokorvauksessa kaikki puulajit ja puutavaralajit hinnoitellaan samalla maakuntakohtaisella keskikantohinnalla
- Ympäristötukikorvaus on pääomatuloveron alaista tuloa
- **Huom!** Ympäristötukialueella metsälain on oltava voimassa, joten esimerkiksi kaavamerkintä voi vaikuttaa tuen myöntämiseen

A photograph of a dense forest of tall, thin evergreen trees, likely spruce or fir. The trees are closely packed, and their branches are covered in green needles. The ground is covered in a thick layer of green moss and small plants. A yellow banner is overlaid in the center of the image, containing the text "MTK ry".

MTK ry

Katsaus liito-oravaan liittyviin oikeustapauksiin

Markus Nissinen, MTK ry

Esimerkkejä korkeimman hallinto-oikeuden liito-oravaa koskevista oikeuden päätöksistä

KHO 2014:13. ELY-keskus on määrittäessään liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan 3,7 hehtaarin kokoiseksi arvioinut sen tässä tapauksessa luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin vastaisesti liian laajaksi. Lajin koko elinympäristö ei voi olla sen lisääntymisaluetta vaan ainoastaan lajin lisääntymiselle elintärkeä osa elinympäristöstä. Luonnonsuojelulain tarkoituksena ei ole ollut ulottaa lisääntymis- ja levähdyspaikkojen käsitteitä alueellisesti kovin laajoiksi. Toisaalta edellytykset vahvistaa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikaksi yhden hehtaarin harvennushakattava metsikköalue puuttuvat, koska metsä sen ympäriltä kahta yhteyskäytävää lukuun ottamatta muutoin avohakattaisiin. Tämän seurauksena metsikkö altistuisi myrskytuulille, mikä saattaisi johtaa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan kiellettyyn heikentämiseen ja olisi vastoin ympäristöoikeudessa tunnustettua varovaisuusperiaatetta. Asia palautui uudelleen käsiteltäväksi ELY-keskukseen.

KHO 2015:269. ELY-keskus oli määrittänyt metsän käsittelyn sallituksi niin, että kahden kolopuun välissä olisi noin 10 metriä leveä ja 200 metrin pituinen kulkuyhteys. Toisen puun ympärille olisi jäänyt myös 18 aarin saareke. KHO katsoi, että metsähakkuiden suorittaminen ELY-keskuksen päätöksen mukaisesti olisi tässä tapauksessa heikentänyt liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaa. Asia palautui uudelleen käsiteltäväksi ELY-keskukseen.

Lähde: Neuvontamateriaali, Tapio (2016)

- **Luonnonsuojelulaki 49 §:** "Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden **lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.**"
- **Mitä se tarkoittaa?**
  - Lisääntymispaikalla laji saa poikasia
  - Levähdyspaikalla yöaktiivinen laji viettää päivänsä
  - Hävittäminen
    - pesintään ja levähtämiseen käytettävien puiden kaatamista
    - kaikkien kulkuyhteyksien tuhoamista
  - Heikentäminen
    - toimenpiteen tekemistä, joka johtaa lisääntymis- ja levähdyspaikan toiminnallisuuden heikkenemiseen
- **Oikeuskäsittelyssä ratkaistaan, onko lakia rikottu**
- **Kaikissa esitellyissä tapauksissa**
  - kärjäoikeudessa
  - syytteet on kohdistettu metsäammattilaiseen ja/tai metsänomistajaan
  - tapausten syytteistä on luovuttu

Tapaus 1 - Syyte

- Suunnitelma: 0,7 ha avohakkuu v. 2019
- Laji.fi-havainnot naapuritilalla vuosilta 2003 ja 2006
- ELY: maastokatselmus ja raportin lähetyks "hakkuuluvan ehtona"
  - Piti kartoittaa lajille soveltuvia metsän rakennepiirteitä, ts. ei lajihavainnoja
- Metsätoimija
  - Maastotarkastukset ennen hakkuuta
  - Toimihenkilön vaihtuminen → raportti unohtui toimittaa ELYyn
  - Hakkuu 2020
- Syyte 2022: Lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentäminen

Vastaajat ovat olleet tietoisia hakkuualueen välittömässä läheisyydessä sijaitsevista liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoista, mistä huolimatta hakkuu on suoritettu lisääntymis- ja levähdyspaikkoja heikentäen.

ajoura avataan tähän

Tapaus 1 - Puolustus

- Maastokatselmus hakkuun jälkeen
  - Hakkuu muutettu avohakkuusta poimintahakkuuksi (0,7 ha)
  - Ei merkkejä lajista hakkuualueella eikä havaintopisteillä
  - Kaikki järeät lehtipuut ja kolopuut säästetty
  - Kulkuyhteydet
    - kaikki hakkuun reunat käsittelemättömiä
    - myös hakkuualue
- Puolustus
  - Neuvontamateriaali
    - Havaintopisteet yli 5 vuotta tyhjänä (kohtuullisuus)
    - Havaintopisteet 30 m päässä hakkuusta
    - Pituudelta >10 m puusto riittää liikkumiseen
  - Metsätoimija tehnyt 5 maastotarkastusta ennen hakkuuta. Tarkastusraportin toimitus ei laissa.
  - Lajitiedon tallennuksessa järjestelmän vaihdos
    - LajiGIS → Laji.fi
  - Pelkkä kolopuu ei ole lailla suojeltu

Tapaus 2 - Syyte

- Hakkuusuunnitelma 2017
  - Siemenpuuhakkuu, avohakkuu ja harvennus
  - Ei aiempia lajihavaintoja (LajiGIS)
- Kansalaishavainto ennakkoraivauksen jälkeen
- ELYn oma kartoitus maanomistajalle ilmoittamatta
  - Tulokset ja hakkuuohjeet karttana (*kuva*) ja kirjallisina ohjeina
    - Papanoita löydetty runsaasti, myös linnunpönttö
  - Vain harvennushakkuu olisi sallittu
  - Kartoitustietoja ei tallennettu paikkatietoon
- ELY:n tulkinnan mukaan ohjeita ei noudatettu täysimääräisesti (2018)
- Syyte 2019: lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentäminen avohakkuulla

-Kaikki liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi soveltuvat puut tulee säilyttää ja niiden ympärille tulee jättää avohakkuussa vähintään 30 m suojavyöhyke kokonaan hakkuuden ulkopuolelle.

-Kiinteistöjen alueella tulee säilyttää liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä puustoisena yhteensä vähintään 4 ha. Puustoisena säilytettävällä alueella voi puustoa harventaa, mutta ei avohakata.

★ Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka

★ Liito-oravan käyttämä ruokailupu

Kuva 1. Avohakkuu on ulottunut pönttöpuun (LLP 1) välittömään läheisyyteen. Kuusessa oleva pöllön pönttö on kuvassa keskellä.

Kuva 6. Kolohaavan (LLP 4) suojavyöhykkeellä tehty avohakkuu. Kolohaapa kuvan keskellä metsän reunassa, sen edessä kaksi lähintä kaadetun kuusen kantoa. Myös kuvan etualalla näkyvät kaksi muuta kantoa sijaitsevat suojavyöhykkeen sisällä.

Tapaus 2 - Puolustus

- Lajin oleilu paikalla olennaista
  - Ei kiistetty kolohaapojen ja linnunpöntön olemassaoloa, mutta lajista ei havaintoa
- Avohakkuusta luovuttiin, vaikkei lajista tietoa
  - Harvennus, siemenpuuhakkuu (*alakuva*)
  - Kaikki lehtipuut pystyssä
  - Kulkuyhteys säilynyt kaikkialla
  - ELY:n 30m suojavyöhykevaade ei perustu lakiin eikä ohjeisiin (LSL muutos ja neuvontamateriaali)
- Metsäammattilainen
  - Kaikki kolopuut nauhoitettu
  - Pyysi lisää apua ennen hakkuita ELY:ltä, mutta sitä ei annettu. ELY teki uuden maastotarkastuksen välittömästi hakkuiden jälkeen.
- ELY:n havaintoja ja ohjeita ei "uskottu" oikeudessa (*ylemmät kuvat*)

MY

MAA- JA METSÄTALOUSVALTAINEN ALUE, JOLLA ON ERITYISIÄ YMPÄRISTÖARVOJA. Merkinällä osoitetaan maa- ja metsätalousvaltaiset alueet, joilla erityisiin ympäristöarvoihin ja ympäristönhoitoon tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Alueella sijaitsee ekologistia yhteystarpeita ja liito-oravan kulkuyhteyksiä. Alueella on sallittua vain maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen. Metsänhakkuu edellyttää maisematyölupaa (MRL 128 §), jonka yhteydessä huomioidaan ekologisten yhteystarpeiden ja liito-oravan kulkuyhteyksien säilyminen.

luo-3

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE. Tiukasti suojeltavan lajin, liito-oravan, esiintymisalue. Alueella on kiellettyä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen. Alueen suunnittelussa on lisäksi huomioitava, että liito-oravalle jätetään riittävät lisääntymis-, ruokailu- ja liikkumisalueet sekä yhtenäiset kulkuyhteydet alueen sisällä ja sen ulkopuolelle.

6. Kaavavalmistelussa liito-oravat huomioidaan ympäristöselvityksen perusteella. Vastaaja katsoo kuitenkin, että kaavakonsulttien asiantuntijoiden todellisesta liito-oravaosaamisesta ei ole tietoa eikä näyttöä. Varsinkin keskeneräisten kaavojen kaavaehdotuksiin tulisi siksi suhtautua varauksin. Lisäksi tässäkin kaavassa liito-orava-alueen alueen rajauksia on laajennettu reilusti siitä, mitä vaatimuksia neuvontamateriaalissa hakkuiden rajauksille näillä kohteilla asetetaan.

Tapaus 3

- Kohde
  - Yleiskaava valmisteilla hakkuun suunnittelun aikaan
  - Luontoselvityksessä liito-oravahavainnot
  - ELY vaati maisematyölupaa puiden kaatoon
- Syyte
  - Törkeä huolimattomuus hakkuulla
- Puolustus
  - Luontoselvityksen havainnot eivät paikkatiedossa
    - Eivät siis ELY:llä, metsäkeskuksella (MKI), eivätkä metsätoimijoilla
  - Maastokartoitukset
  - Kunta: kaavan valmisteluaikana ei maisematyölupavaadetta

Yhteenveto

- **Selvitä**
  - Paikkatiedosta havaintopisteet
  - Kaavatilanne
  - Maastosta lajille soveltuvat metsän rakennepiirteet ja erityisesti havainnot
  - Pyydä ELY:ltä tarvittaessa apua
- **Dokumentoi**
  - Toimien päiväykset muistiin
  - Paikkatiedosta (laji.fi tai oma paikkatietojärjestelmä) kuvakaappaus tms.
  - Maastokartoituksesta raportti
  - Valokuvia!
  - Viranomaiskeskustelut sähköpostilla
- **Oikeudessa**
  - Näytettävä toteen, onko kohde luonnonsuojelulain mukainen L&L -paikka vai ei.
  - Kohteen toiminnallisuuden säilyminen
  - Tahallisuus: lajitiedon selvittäminen ja saatavuus
  - Kohtuullisuus: laki, aika, toimenpiteet, omaisuudensuoja
  - Neuvontamateriaalin tulkinta

Hyödyllisiä linkkejä

- Luonnonsuojelulaki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096>
- Uusi luonnonsuojelulaki 1.6.2023 alkaen: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230009>
- YM:n kirje kaavoittajille: [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Ymparistoministeriolta_kirje_liitooravan\(42081](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Ymparistoministeriolta_kirje_liitooravan(42081)
- MMM:n ja YM:n tuottama Neuvontamateriaali (Tapio Oy): <https://tapio.fi/oppaat-ja-tyovalineet/liito-oravan-huomioon-ottaminen-metsankayton-yhteydessa-neuvontamateriaali/>
- Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (ELY-keskus): <https://www.ely-keskus.fi/>
- Suomen metsäkeskus: <https://www.metsakeskus.fi/fi>
- Metsään.fi-palvelu: <https://www.metsakeskus.fi/fi/asiointi/metsaanfi>
- Laji.fi, liito-oravan lajihavaintotietojen haku: <https://laji.fi/observation/list?target=MX.48243>
- Liito-oravatietoa Lajitietokeskuksessa: <https://laji.fi/about/5660>
- Lajikortti liito-oravalle Lajitietokeskuksessa: <https://laji.fi/taxon/MX.48243>
- Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK: <https://www.mtk.fi/>
- Liito-orava-LIFE-hanke: <https://www.metsa.fi/projekti/liito-orava-life/>

Liito-orava-LIFE: verkostoja ja yhteistyötä

<https://www.metsa.fi/projekti/liito-orava-life/>

Hanke on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Aineiston sisältö heijastelee sen tekijöiden näkemyksiä, eikä Euroopan komissio tai CINEA ole vastuussa aineiston sisältämien tietojen käytöstä.

